

ДЕМІДОВСЬКИЙ АРТЕМ ВІКТОРОВИЧ

Національний університет «Одеська юридична академія»

ПАТЕРКО МИКИТА ОЛЕКСАНДРОВИЧ

Одеський національний університет імені І. І. Мечникова

ВПЛИВ СУСПІЛЬНОГО АБСЕНТЕЇЗМУ НА ВІДНОСИНИ МІЖ СУБ'ЕКТАМИ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Міжнародна політична ситуація щоденно зазнає нових викликів, в тому числі, пов'язаних з електоральними настроями країн світу, що, здебільшого, і визначають орієнтаційний курс держави, як суб'єкта міжнародних відносин. Природним є те, що кожна країна має власний вектор руху у міжнародній політиці та міжнародних відносинах, проте, є практичні кейси, що пов'язані з відсутністю легітимності вищого дипломатичного корпусу, як-от: глави держав, очільники уряду, представники законодавчих органів влади тощо. Не в останню чергу, такі ситуації мають місце з огляду на наявність абсентеїстських настроїв серед суспільства, що ставить під загрозу суб'єктивізацію держави на міжнародній політичній та дипломатичній арені.

Явищу абсентеїзму та його впливу на міжнародне становище суб'єктів міждержавних відносин приділяло увагу більшість вчених, серед яких – Н. Заяць, М. Бучин, А. Толкач, Т. Прядко, Д. Гаврилюк, Ю. Ковбасюк, І. Михайлова та ін. Однак, питання впливу таких суспільних настроїв на вектор руху держави потребує, на думку колегії авторів, детальнішого висвітлення.

Для цілісного розуміння явища абсентеїзму, доцільно виділити, власне, поняття такого явища, як абсентеїзм, під яким розуміють «байдуже ставлення громадян до реалізації своїх політичних прав та обов'язків, яке проявляється, через ухилення від участі у голосуванні на виборах». Абсентеїзм є тим станом особистості чи соціальної групи, який характеризується байдужістю чи втратою інтересу до політичної сфери, політики загалом, і розглядається як відхилення від норм політичної поведінки. Природньо, що таке явище тісно пов'язане з виборчим процесом, а саме принципом вільних виборів, як ґрунтовним для інституціонального розвитку демократії у державі, який передбачає добровільність добровільної електоральної участі. Разом з тим, абсентеїзм, як одна з форм політичної поведінки, має складну структуру й обумовлена багатьма чинниками. Він може проявлятися, як наслідок політичної відчуженості, відсутності політичної ідентифікації,

як результат соціальної фрустрації чи протест проти існуючої політичної дійсності [3].

Умовами для формування та розвитку абсентеїзму є штучне відтворення і підтримка апатії. Система шкільної освіти, підручники та адміністративний тиск на вчителів, ЗМІ й спеціальні урядові програми зумовлюють основні напрямки і настанови політичного виховання.

Рівень абсентеїзму в державі характеризує стан політичної системи, ставлення до неї громадян. Ігнорування голосування може бути як формою пасивного схвалення існуючої політичної ситуації, так і навпаки – формою невдоволення громадян владою, недовіри, які приводять до відчуження людини від політичних процесів. Причиною недовіри, напруженості у відносинах між індивідами, соціальними спільнотами і політичними інститутами є невинуватене очікування. Відсутність допомоги, підтримки з боку владних структур, часто порушення ними ж суспільного договору викликає в людей розчарування, продовжує небажання брати участь в «політичних іграх» [2].

Окрім цього, варто звернутись до засад легітимності, як основних для визначення правомочності державного корпусу, як обраних представників народу, до формування та реалізації державної міжнародної політики. Як зазначає І. Михайлова, базовими для будь-якого суспільства є певні загальноприйняті ознаки легітимності, що свідчать про позитивні настрої громади стосовно владців: досягнення загальної згоди на базі певної (часто, національної) ідеї, яку поширює влада; обов'язковість історично чи традиційно обґрунтованих принципових позицій, обіцянок; постійний пошук персонального визнання ухвалених рішень; акцентування процедур формування влади – різних форм прямої чи опосередкованої демократії тощо. Разом з тим, вчена зазначає, що такі ознаки не мають виключний характер, однак, є засадничими для визначення легітимності тої чи іншої влади [3].

Необхідно зауважити, що високий рівень абсентеїзму у державі має несприятливі наслідки для держави, як суб'єкта і міжнародних відносин в тому числі. Всеосяжне небажання виборців реалізувати своє право на волевиявлення матиме наслідком, за одного варіанту, відсутність легітимації вищих державних виборних посадовців, що повністю нівелює участь держави на міжнародній арені та підриває її репутацію та довіру до такої серед інших суб'єктів міжнародних відносин. Можливий також і інший варіант, який, за практикою, виглядає більш реальним та поширеним. Як зазначає Т. Прядко, левова частка абсентеїстів, які не мають наміру брати участь у політичній ситуації в країні, можуть бути згуртовані політичними силами чи окремими особами, які використовують

у своїй риториці «прости» та популістські заклики до радикальних змін у суспільно-політичному та соціально-економічному устрої країни. Ймовірно, такі настрої можуть набути інституційний характер та обернутись у протестантський, екстремістський рух (за крайніх проявів). Політична бездіяльність саме таких абсентеїстів може перетворитися в політичну дію протестного радикального характеру, що, зрозуміло, тягнутиме за собою революційні заворушення [2]. Останні, у свою чергу, матимуть наслідком підрив авторитету влади у державі як на внутрішньому, так і на зовнішньому рівні.

Узагальнюючи вищенаведене, можна зазначити, що суспільний абсентеїзм є доволі небезпечним для державного устрою демократичного характеру, оскільки ставить під сумнів здатність влади, як сукупності виборних інституцій у демократичних країнах, репрезентувати позицію народу на міжнародній політичній арені. А тому, за появи передумов такого явища, владному корпусу необхідно вжити необхідний обсяг дій та прийняти певні рішення для запобігання такому, вкрай несприятливому, сценарію.

Список використаних джерел

1. Михайлова І. Легітимація державної влади в контексті міжнародних відносин. *Наук.-теор. альманах «Грані»*. 2019. Т. 22. № 7. С. 72–80. URL: <https://grani.org.ua/index.php/journal/article/download/1417/1395/>
2. Прядко Т. П. Соціально-психологічна взаємообумовленість абсентеїзму і популізму. *Держава і право : збірник наук. праць. Серія : Політ. науки*. К. : Юр. думка. 2016. № 74. С. 14–24. URL: http://idpnan.org.ua/files/derjava-i-pravo.-politichni-nauki.-vipusk-74_-2016_.pdf
3. Толкач А. М. Абсентеїзм виборців: світовий досвід подолання та шляхи його реалізації в Україні. *Розумовські зустрічі: матеріали наук.-практ. конфер. (м. Чернігів, 28 лист. 2017 р.)*. Сіверський інститут регіональних досліджень ; Інститут законодавства Верховної Ради України. Чернігів : Сіверський центр післядипломної освіти. 2017. Вип. 4. С. 118–125. URL: <http://ir.stu.cn.ua/handle/123456789/17054>

Науковий керівник: к.ю.н., доцент, доцент кафедри Грушко М. В.